

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดด้วยอนุบาลโดยใช้แนวคิดพหุปัญญา มีสาระพอสั่งเขปดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาโปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์ ด้านการเขียนและการอ่านสำหรับเด็กตาบอดด้วยอนุบาลโดยใช้แนวคิดพหุปัญญา

สมมติฐานการวิจัย

1. เด็กตาบอดด้วยอนุบาลกลุ่มทดลองที่ได้เรียนรู้ผ่านโปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์โดยใช้แนวคิดพหุปัญญา จะมีคะแนนความสามารถในการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ใช้การสอนตามปกติ
2. เด็กตาบอดด้วยอนุบาลกลุ่มทดลอง ที่ได้เรียนรู้ผ่านโปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์โดยใช้แนวคิดพหุปัญญา จะมีคะแนนความสามารถในการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์หลังทดลองใช้โปรแกรมฯ สูงกว่าก่อนทดลองใช้โปรแกรมฯ
3. เด็กตาบอดด้วยอนุบาลกลุ่มควบคุมที่ได้เรียนรู้ผ่านการสอนพยัญชนะตามปกติ จะมีคะแนนความสามารถในการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์หลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ สูงกว่าก่อนทดลองใช้โปรแกรมฯ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. สร้างโปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดวัยอนุบาลโดยใช้แนวคิดทฤษฎีปัญญา ประกอบด้วย ความเชื่อพื้นฐาน หลักการ วัตถุประสงค์ ผู้ใช้โปรแกรมและกลุ่มเป้าหมาย โครงสร้างและลักษณะของโปรแกรมฯ เอกสาร และสื่อของโปรแกรมฯ ได้แก่ แผนการสอนเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดวัยอนุบาลโดยใช้แนวคิดทฤษฎีปัญญา สื่อของแผนการสอนฯ และคู่มือการใช้โปรแกรมฯ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาข้อมูลจากตำรา เอกสาร และ ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดวัยอนุบาล ในโรงเรียนการศึกษาคนตาบอดกรุงเทพ โรงเรียนสอนคนตาบอดนครราชสีมา และโรงเรียนสอนคนตาบอดขอนแก่น เป็นเวลา 2 เดือน นำข้อมูลมาสังเคราะห์สร้างเป็นโปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดวัยอนุบาลโดยใช้แนวคิด ทฤษฎีปัญญา แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบแก้ไข นำมาปรับปรุงแก้ไขครั้งที่ 1 นำแผนการจัดกิจกรรมบางส่วนไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร นำผลที่ได้จากการทดลองใช้โปรแกรมฯ มาปรับปรุงแก้ไขครั้งที่ 2 ก่อนนำไปใช้กับตัวอย่างประชากรต่อไป

2. ทดลองใช้โปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดวัยอนุบาลโดยใช้แนวคิดทฤษฎีปัญญา มีวิธีดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมฯ ดังต่อไปนี้

2.1 กำหนดประชากร และ ตัวอย่างประชากร ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดประชากร และ เลือกตัวอย่างประชากร ดังนี้

ประชากร เป็นเด็กตาบอดชั้นอนุบาล 3 ไม่มีความพิการอื่นแทรกซ้อนซึ่งศึกษาในโรงเรียนการศึกษาคนตาบอด สังกัดกองการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ ที่มีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กตาบอดวัยอนุบาล

ตัวอย่างประชากร เป็นเด็กตาบอดชั้นอนุบาล 3 ปีการศึกษา 2543 จากโรงเรียนการศึกษาคนตาบอดซึ่งได้มาโดยการสุ่มหลายขั้นตอน ได้เด็กตาบอดชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนการศึกษาคนตาบอดจังหวัดนครราชสีมา เป็นกลุ่มทดลอง และเด็กตาบอดชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนการศึกษาคนตาบอดจังหวัดขอนแก่น เป็นกลุ่มควบคุม

2.2 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

2.2.1 แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดด้วยอนุบาล มีลักษณะเป็นแบบทดสอบเชิงปฏิบัติการจำนวน 20 ข้อ โดยผู้วิจัยเป็นผู้อ่านคำสั่งให้เด็กปฏิบัติ ใช้เกณฑ์การให้คะแนน 0-2 คะแนน มีการหาคุณภาพเครื่องมือ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ หาค่าอำนาจจำแนก ค่าระดับความยาก และค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบทดสอบทั้งฉบับ

2.2.2 แบบบันทึกพัฒนาการความสามารถในการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดด้วยอนุบาลโดยใช้แนวคิดทฤษฎีปัญญา

2.3 การดำเนินการใช้โปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดด้วยอนุบาลโดยใช้แนวคิดทฤษฎีปัญญา ดำเนินการ 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ก่อนใช้โปรแกรมฯ วัดความสามารถในการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์ของเด็กตาบอดกลุ่มทดลอง และ กลุ่มควบคุม ก่อนดำเนินการทดลอง (Pre-test) ในสัปดาห์ที่ 1-2 ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดด้วยอนุบาลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทดสอบความสามารถในการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์เด็กตาบอดด้วยอนุบาลเป็นรายบุคคล

ระยะที่ 2 ดำเนินการใช้โปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดด้วยอนุบาลโดยใช้แนวคิดทฤษฎีปัญญากับตัวอย่างประชากรกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง ผู้วิจัยทดลองใช้แผนการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดด้วยอนุบาลโดยใช้แนวคิดทฤษฎีปัญญาที่สร้างขึ้น เป็นเวลา 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 2 ชั่วโมง เวลา 9.00-11.00 น. ซึ่งเป็นช่วงที่มีการจัดการเรียนการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดในชั้นเรียน

กลุ่มควบคุม ครูประจำชั้นซึ่งได้รับการอบรม และมีความรู้ในการจัดการเรียนการสอนเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดด้วยอนุบาล และมีประสบการณ์การสอนพยัญชนะ

อักษรเบรลล์ไม่ต่ำกว่า 2 ปี สอนเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์โดยใช้โปรแกรมการสอนตามปกติในระยะเวลาเดียวกันกับกลุ่มทดลอง

ระยะที่ 3 หลังการใช้โปรแกรมฯ ผู้วิจัยได้ใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดด้วยอนุบาล หลังจากเสร็จสิ้นการทดลองใช้โปรแกรมฯ ตามที่กำหนด (Post-test) โดยให้เด็กตาบอดทั้ง 2 กลุ่ม ทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดด้วยอนุบาลชุดเดียวกับก่อนการทดลอง ในสัปดาห์ที่ 13-14 ทดสอบความสามารถในการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์เด็กตาบอดด้วยอนุบาลเป็นรายบุคคล

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผลการใช้โปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดด้วยอนุบาลโดยใช้แนวคิดพหุปัญญา มีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.1 วิเคราะห์คะแนนจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดด้วยอนุบาล กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ด้วยการหาค่ามัชฌิมเลขคณิต

3.2 วิเคราะห์ข้อมูล จากแบบบันทึกพัฒนาการความสามารถในการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดด้วยอนุบาลโดยใช้แนวคิดพหุปัญญา ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงบรรยายโดยการเขียนบรรยายสรุป

4. การปรับปรุง และ นำเสนอโปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดด้วยอนุบาลโดยใช้แนวคิดพหุปัญญา

4.1 นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาวิเคราะห์ และปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดด้วยอนุบาลโดยใช้แนวคิดพหุปัญญา

4.2 นำเสนอโปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดด้วยอนุบาลโดยใช้แนวคิดพหุปัญญา

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. การทดลองโปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดด้วยอนุบาล โดยใช้แนวคิดพหุปัญญา พบว่า

1.1 เด็กตาบอดด้วยอนุบาลกลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถในการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์หลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ สูงกว่าเด็กตาบอดด้วยอนุบาลกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ความสามารถในการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์หลังการทดลองของเด็กตาบอดด้วยอนุบาลกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

1.2 เด็กตาบอดด้วยอนุบาลกลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถในการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์สูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า คะแนนความสามารถในการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์เด็กตาบอดด้วยอนุบาลที่เรียนโดยใช้โปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดด้วยอนุบาลโดยใช้แนวคิดพหุปัญญาหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง

1.3 เด็กตาบอดด้วยอนุบาลกลุ่มควบคุม มีคะแนนความสามารถในการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์สูงกว่าก่อนทดลองใช้โปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า คะแนนความสามารถในการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์เด็กตาบอดด้วยอนุบาลที่เรียนโดยใช้การสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์แบบปกติหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

2. โปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดด้วยอนุบาลโดยใช้แนวคิดพหุปัญญาแบบสมบูรณ์ เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่มีระยะเวลาในการเรียน 10 สัปดาห์ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 แนะนำกิจกรรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์ตามแนวคิดพหุปัญญา ระยะที่ 2 สอนพยัญชนะอักษรเบรลล์ตามแนวคิดพหุปัญญา และ ระยะที่ 3 ทบทวนพยัญชนะอักษรเบรลล์ที่ได้เรียนไปแล้ว สารในโปรแกรมฯ ประกอบด้วย ความเชื่อพื้นฐาน หลักการ วัตถุประสงค์ ผู้ใช้โปรแกรมฯ และ กลุ่มเป้าหมาย โครงสร้างและลักษณะของโปรแกรมฯ เอกสารและสื่อของโปรแกรมฯ ซึ่งได้แก่ 1) แผนการจัดการกิจกรรม จำนวน 10 หน่วย , แบบประเมินความสามารถในการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์ และ สื่อการสอนตามแนวคิดพหุปัญญา 2) คู่มือการใช้โปรแกรมฯ จำนวน 1 เล่ม

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนาโปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดด้วยอนุบาลโดยใช้แนวคิดทฤษฎีปัญญา ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อการอภิปราย ดังนี้

1. ผลที่ได้จากการใช้โปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์ สำหรับเด็กตาบอดด้วยอนุบาลโดยใช้แนวคิดทฤษฎีปัญญา

1.1 การพัฒนาศักยภาพและความสามารถที่มีอยู่ของเด็กตาบอดช่วยให้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้

จากการทดลอง พบว่า หลังการทดลองใช้โปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดโดยใช้แนวคิดทฤษฎีปัญญา ทั้งกลุ่มทดลอง และ กลุ่มควบคุมมีคะแนนความสามารถในการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การเรียนการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์แบบปกติมีผลให้เด็กพัฒนาความสามารถในการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์ได้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม ตาม คะแนนที่เพิ่มขึ้นของกลุ่มทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่า โปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดด้วยอนุบาลโดยใช้แนวคิดทฤษฎีปัญญาช่วยให้เด็กพัฒนาความสามารถในการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์ได้สูงกว่าการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์แบบปกติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดด้วยอนุบาลโดยใช้แนวคิดทฤษฎีปัญญา มีส่วนช่วยในการพัฒนาความสามารถในการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์ทั้ง 3 ด้าน คือ ความสามารถพื้นฐานในการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์ ความสามารถในการเขียนพยัญชนะอักษรเบรลล์ และความสามารถในการอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เด็กตาบอด แม้จะมีความบกพร่องทางด้านกรมองเห็น ทำให้เกิดความจำกัดทางด้านกรรับรู้ แต่เมื่อได้พัฒนาศักยภาพความสามารถด้านที่มีอยู่ของเด็ก เช่น การสัมผัส การเคลื่อนไหวร่างกาย ดนตรี ฯลฯ มาช่วยในการจัดการเรียนการสอนทำให้เกิดการทดแทนความจำกัดด้านการรับรู้ และเมื่อได้ใช้ความสามารถที่หลากหลายรับประสบการณ์ตรงจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น เดินรำเคลื่อนไหวไปตามตำแหน่งจุดบนพยัญชนะอักษรเบรลล์ การสัมผัสตำแหน่งจุดพยัญชนะอักษรเบรลล์บนร่างกายเพื่อน การฟังเสียงไน้ตดนตรีแทนตำแหน่งจุดบนพยัญชนะอักษรเบรลล์ ฯลฯ จะยิ่งช่วยให้เกิดการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้พยัญชนะอักษรเบรลล์ของ

เด็กตาบอดได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาพิเศษโดยใช้แนวคิดพหุปัญญา Armstrong (1994) การจัดการศึกษาพิเศษควรคำนึงถึงความสามารถที่จำกัด และความสามารถที่เหลืออยู่ของเด็ก นำความสามารถที่มีอยู่เชื่อมโยง และทดแทนความสามารถที่บกพร่องได้ นักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนตามแนวคิดพหุปัญญาจะรู้สึกถึงความสามารถที่แตกต่างของตน มีความมุ่งมั่น เข้าใจ ในเนื้อหาที่ได้เรียนรู้ ขยายโอกาสให้เด็กทุกคนได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่พัฒนาไปสู่ระดับสูงสุดแห่งสภาพของแต่ละคน และ ผดุง อารยะวิญญู (2523) เน้นว่า การศึกษาพิเศษจะต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กแต่ละคน

1.2 การออกแบบกิจกรรมการสอนในโปรแกรมการสอนเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดวัยอนุบาลโดยใช้แนวคิดพหุปัญญา

จากการศึกษาดูงาน และสังเกตการจัดการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดวัยอนุบาล ระยะเวลา 2 เดือน พบปัญหา คือ เด็กตาบอดวัยอนุบาลไม่สนใจกิจกรรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์เท่าที่ควร ผู้วิจัยจึงออกแบบการจัดกิจกรรมในโปรแกรมฯ ดังนี้

1.2.1 กิจกรรมการสอนเน้นความสามารถที่มีอยู่ของเด็กตาบอด แผนการสอนในโปรแกรมฯ มีการนำกิจกรรมที่ใช้ความสามารถ ทั้ง 7 ด้านตามแนวคิดพหุปัญญา คือ ความสามารถทางการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อใหญ่ และ ย่อย ด้านดนตรี ด้านภาษา ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ ด้านพื้นที่และมิติสัมพันธ์ ด้านการเข้าใจตนเอง และด้านความเข้าใจผู้อื่น มาช่วยในการเรียนรู้พยัญชนะอักษรเบรลล์ ซึ่งเด็กแต่ละคนจะมีความสามารถภายในตนเองไม่เหมือนกัน เด็กตาบอดบางคนมีความสามารถด้านดนตรีจะสามารถเรียนรู้ผ่าน กิจกรรมที่มีจังหวะ และดนตรีได้ดี เด็กตาบอดบางคนมีความสามารถทางด้านการเคลื่อนไหว จะสามารถเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่มีการสัมผัส การเคลื่อนไหวของร่างกายได้ดี เป็นต้น ดังนั้น การออกแบบกิจกรรมที่เน้นความสามารถที่มีอยู่หลากหลายภายในตัวของเด็กแต่ละคน สามารถตอบสนองวิธีการเรียนรู้ของเด็กตาบอดแต่ละคนได้

1.2.2 ความหลากหลายในกิจกรรมการสอน ช่วยตอบสนองความสามารถ และ ความต้องการของเด็กตาบอดได้ จากแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์ในโปรแกรมฯ ได้ระบุกิจกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ดังนั้น คือ กิจกรรมการฟัง และท่องจุดพยัญชนะอักษรเบรลล์ กิจกรรมการเดินรำไปตามตำแหน่งจุดบนพยัญชนะอักษรเบรลล์ กิจกรรมการปรบมือ และ ปรบตักแทนตำแหน่งจุดบนพยัญชนะอักษรเบรลล์ กิจกรรมโน้ตดนตรีแทนตำแหน่งจุดบนพยัญชนะอักษรเบรลล์ กิจกรรมการติดจุดบนแผ่นจำลองตำแหน่งจุดบนพยัญชนะอักษรเบรลล์ กิจกรรมสัมผัสร่างกายเพื่อนแทนตำแหน่งจุดบนพยัญชนะอักษรเบรลล์ ซึ่งแต่ละกิจกรรมได้ใช้ความสามารถที่หลากหลายของเด็กประกอบกันอยู่ เช่น กิจกรรมการเดินรำไปตามตำแหน่งจุดบนพยัญชนะอักษรเบรลล์ พบว่า ใช้ความสามารถด้านการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อใหญ่ และ ย่อย (การเคลื่อนไหว และการทรงตัว) ด้านพื้นที่และมิติสัมพันธ์ (ระยะทางใกล้ ไกล ในการเคลื่อนไหว) ด้านภาษา (ระบุชื่อจุด) ด้านดนตรี (จังหวะในการเคลื่อนไหว) กิจกรรมปรบมือ และ ปรบตักแทนตำแหน่งจุดบนพยัญชนะอักษรเบรลล์ ประกอบด้วย ความสามารถด้านดนตรี (จังหวะในการปรบมือและ ปรบตัก) ด้านการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อใหญ่ และ ย่อย (การปรบมือ และ ปรบตัก) ด้านภาษา (ระบุชื่อจุด) เป็นต้น ซึ่งจากการออกแบบกิจกรรมนอกจากการตอบสนองความสามารถที่หลากหลายของเด็กยังจะช่วยกระตุ้นความสนใจ และ สนองความต้องการในวิธีการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคนเช่นกัน

1.2.3 ลือ อุปกรณ์การสอน ในโปรแกรมมีความน่าสนใจ และตอบสนองความสามารถของเด็กตาบอดได้ดี เนื่องจาก รูปแบบการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์เดิมนั้นมีเพียงกิจกรรมการสัมผัส และ การท่องจำเป็นหลัก ตลอดจนมีการใช้สื่อ และ อุปกรณ์การสอนน้อย ทำให้เด็กไม่สนใจ และไม่มีวามกระตือรือร้นในการเรียนเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์เท่าที่ควร แต่เมื่อ เด็กตาบอดด้วยอนุบาลได้เข้าร่วมในโปรแกรมการสอนเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์โดยใช้แนวคิดพหุปัญญา ซึ่งภายในโปรแกรมประกอบด้วยกิจกรรมการสอนที่ใช้ความสามารถที่มีหลากหลาย ประกอบกับสื่อการสอนที่เป็นรูปธรรม และเป็นอุปกรณ์แปลกใหม่ที่เด็กสามารถสัมผัส และมีวิธีการใช้สื่อที่แปลกออกไป จึงทำให้เด็กมีความสนใจและต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในโปรแกรมมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ Lowenfeld (1973) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กตาบอดควรเป็นรูปธรรม และ มีสิ่งเร้าช่วยกระตุ้นความคิดในการเรียนรู้ของเด็กตาบอดมากขึ้น

1.3 วิธีการสอนในโปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์โดยใช้แนวคิดพหุปัญญา

1.3.1 โปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์โดยใช้แนวคิดพหุปัญญา เป็นการสอนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง คือ ตอบสนองความต้องการ และความสามารถของเด็ก พบว่า ก่อนการออกแบบกิจกรรมในโปรแกรมฯ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสภาพแวดล้อม วิธีการจัดการเรียนการสอน ความสามารถที่มีอยู่ของเด็กตาบอด เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการใช้โปรแกรมฯ พบว่า การเรียนการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์แบบปกติ เป็นการสอนที่ไม่เน้นที่ความสามารถที่หลากหลายของเด็ก ใช้วิธีการลูบคลำ และ ท่องจำเท่านั้น ซึ่งไม่สามารถตอบสนองความสามารถด้านอื่นของเด็กได้ จึง มีการออกแบบโปรแกรมฯ โดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นหลัก เช่น เลือกว่าสัทที่เป็นรูปธรรม ที่เด็กสามารถจับต้องสัมผัสได้ ซึ่งเป็นการให้ประสบการณ์ตรงสำหรับเด็กในวัยนี้ จัดกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการและความสามารถของเด็กตาบอด ได้ทำตามความสนใจ ต้องการมีส่วนร่วม และมีความสุขในการเรียน

1.3.2 การลำดับเนื้อหาการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์มีการเรียงลำดับจากง่ายไปยาก ในการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์ ทั้ง 28 ตัว ซึ่งแต่ละตัวมีความแตกต่างกันในระบบสัญลักษณ์ ทำให้มีความยากในการเขียน และ อ่าน การลำดับเนื้อหาการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์ในโปรแกรมจึงมีการจัดกลุ่มพยัญชนะที่มีลักษณะร่วมกัน ในการใช้จุด เช่น มีการสอนให้นักเรียนจุดที่ตำแหน่ง 1 และ 3 ก่อน ตำแหน่งที่ 2 เพราะ ตำแหน่งจุด 1 และ 3 อยู่ที่มุมของช่องเซลล์พอดี ส่วนตำแหน่งจุด 2 อยู่ตรงกลางระหว่าง จุด 1 และ 3 ซึ่งเด็กตาบอดต้องประมาณระยะการจุดให้อยู่ตรงกลางพอดี หรือ การสอนกลุ่มพยัญชนะพวกเดียวกัน เช่น ล (1-2-3) ผ (1-2-3-4) บ (1-2-3-6) ป (1-2-3-4-6) เป็นต้น โดยผู้วิจัยได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมก่อนนำมาใช้จริง และตรงกับแนวคิดของ Lowenfeld (1973) ที่กล่าวว่า การสอนเด็กตาบอดต้องทำอย่างมีระบบเริ่มจากเรื่องง่ายใกล้ตัว ไปสู่เรื่องยากใกล้ตัวตามลำดับ

1.3.3 การทวนซ้ำ เป็นการเพิ่มความแม่นยำในการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กอนุบาล จะพบว่า แผนการสอนเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดวัยอนุบาลชั้นนำ และ ชั้นสรุป จะมีการทบทวนการเรียนรู้ที่ผ่านมาของเด็ก โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดพหุปัญญา จึงทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการเรียนรู้ของเด็กเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมระยะสุดท้ายมีการทบทวนพยัญชนะทั้ง 28 ตัวที่ได้เรียนไปแล้ว ช่วยเพิ่มความเข้าใจ และ แม่นยำในการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดวัยอนุบาลมากขึ้น เด็กตาบอดวัยอนุบาลกลุ่มที่ใช้โปรแกรมฯ มีความแม่นยำในการระบุ

ตำแหน่งพยัญชนะอักษรเบรลล์มากขึ้นกว่ากลุ่มที่ใช้การสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์ตามปกติ สอดคล้องกับ เตือนใจ ทองสำริด (2531) กล่าวว่า ครูต้องไม่หวังให้การเปลี่ยนแปลงความคิด และ การกระทำของเด็กเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เด็กต้องมีการกระทำอย่างเดียวกันซ้ำ ๆ จึงจะเห็นผล ดังนั้นการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดวัยอนุบาลจะเกิดสัมฤทธิ์ผลได้ต้องเน้นการทบทวนบ่อย ๆ

1.3.4 ครูให้ความเข้าใจ และให้ความรักเมตตา รับรู้ถึงความสามารถที่จำกัด รูปแบบวิธีการสอนเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์โดยใช้แนวคิดพหุปัญญา เน้นที่ความสามารถที่เด็กนำไปเด็กประสบผลสำเร็จในการเรียนเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์ ไม่เน้นความบกพร่องและความจำกัดการเรียนรู้ทางด้านสายตา ให้ความช่วยเหลือ แนะนำเมื่อเด็กต้องการ เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการเรียน เป็นการสร้างความมั่นใจให้เกิดแก่เด็กตาบอด ให้ตระหนักถึงความสามารถ และ คุณค่าของตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ Kaufman (1988) ที่เชื่อว่า ด้วยเจตคติที่ดี และ ประสบการณ์การเรียนรู้ที่พึงพอใจสามารถช่วยให้เด็กตาบอดช่วยเหลือตนเองได้ และมีบุคลิกเข้มแข็งเหมือนเด็กปกติ

1.4 การประเมินผลโปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดวัยอนุบาลโดยใช้แนวคิดพหุปัญญา

การประเมินผลโปรแกรมฯ ช่วยให้ทราบรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน ที่ผ่านมา เครื่องมือการประเมินผลการเรียนรู้พยัญชนะอักษรเบรลล์ของเด็กตาบอดวัยอนุบาลในโปรแกรมการสอนแบบปกติจะวัดเพียงความสามารถในการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์เท่านั้น แต่ เมื่อพัฒนาโปรแกรมฯ โดยการนำแนวคิดพหุปัญญามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน จะมีการบันทึกพัฒนาการการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมตามแนวคิดพหุปัญญา ที่เก็บรวบรวมเป็นแฟ้มสะสมผลงาน และ ภาพถ่ายต่าง ๆ ให้ความสนใจในความสามารถที่เด็กประสบความสำเร็จ และ สังเกตกิจกรรมที่เด็กแต่ละคนให้ความสนใจและมีความถนัดเป็นพิเศษ ช่วยให้ทราบถึงความสามารถเฉพาะตัวของเด็กแต่ละคน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาในระดับต่อไป

2. ข้อสังเกตจากการวิจัย

2.1 เด็กตาบอดมีความสนใจในการเรียนเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์มากขึ้น

จากการทดลองใช้โปรแกรมฯ พบว่า เด็กตาบอดมีความสนใจและต้องการมีส่วนร่วมในโปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์โดยใช้แนวคิดพหุปัญญาอย่างมาก สังเกตได้จาก เมื่อถึงชั่วโมงเรียนพยัญชนะอักษรเบรลล์ เด็กตาบอดจะมีความกระตือรือร้น และ ถามครูเสมอว่าจะเรียนเขียนพยัญชนะตัวใด และ ใช้กิจกรรมใดบ้าง และมีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมทุกคน สอดคล้องกับ Sharp (1994) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมที่ให้เด็กได้รับประสบการณ์ และ ได้รับการกระตุ้นความสนใจ ความอยากรู้อยากเห็นจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุด

2.2 เด็กตาบอดที่ใช้โปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์ตามแนวคิดพหุปัญญาใช้เวลาในการเรียนรู้พยัญชนะอักษรเบรลล์สั้นกว่าเด็กตาบอดที่เรียนจากโปรแกรมปกติ

จากการวิจัยพบว่า นักเรียนตาบอดที่เรียนผ่านโปรแกรมฯ มีความสามารถในการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์สูงกว่านักเรียนตาบอดที่ใช้การสอนตามปกติ ซึ่งจากการสังเกตจากผลคะแนนจากแบบทดสอบ และการสอบถามเด็กตาบอดกลุ่มควบคุม พบว่า ในระยะเวลา 14 สัปดาห์หลังจากการเปิดภาคเรียน เด็กตาบอดที่ใช้โปรแกรมฯ สามารถเรียนพยัญชนะเซลล์เดียวได้ครบทั้ง 28 ตัวอักษร และเริ่มเข้าสู่การเรียนพยัญชนะ 2 เซลล์ แต่เด็กตาบอดที่เรียนตามวิธีการสอนแบบปกติยังเรียนพยัญชนะเซลล์เดียวไม่ครบ 28 ตัวอักษร แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่ได้เรียนผ่านโปรแกรมการสอนเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดโดยใช้แนวคิดพหุปัญญาสามารถเรียนรู้ได้เร็วกว่า เด็กตาบอดวัยอนุบาลที่เรียนจากโปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์แบบปกติ

2.3 เด็กตาบอดมีความแม่นยำในการเขียนตำแหน่งจุดบนพยัญชนะอักษรเบรลล์มากขึ้น

จากการวิจัยพบว่า หลังจากการทดสอบวัดความสามารถในการเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดวัยอนุบาลของกลุ่มทดลอง และ กลุ่มควบคุม ผู้วิจัยได้สังเกตว่า เด็กบางคนสามารถระบุจุดที่ใช้ในการเขียนพยัญชนะอักษรเบรลล์บางตัว ได้ แต่

เมื่อเขียนกลับเขียนผิดตำแหน่งเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากความไม่แม่นยำในการเขียนตำแหน่งจุดบนพยัญชนะอักษรเบรลล์ แต่กลุ่มที่ได้เรียนรู้ผ่านโปรแกรมฯ จะมีความแม่นยำในการเขียนตำแหน่งจุดบนพยัญชนะอักษรเบรลล์มาก เพราะ รับรู้ระยะ และ ตำแหน่งของแต่ละจุดผ่านกิจกรรมการใช้ความสามารถด้านพื้นที่และมีสัมผัสสัมผัส

2.4 เด็กตาบอดมีความมั่นใจในการทำงาน และการประกอบกิจกรรมมากขึ้น

จากการสังเกตของผู้วิจัยระหว่างการทดลองใช้โปรแกรม ฯ พบว่าระยะแรกเด็กตาบอดไม่มีความมั่นใจในตนเองในการทำงาน หรือ เข้าร่วมในการจัดกิจกรรมการสอน แม้จะมีความคุ้นเคยกับผู้วิจัยแล้วก็ตาม จะเห็นได้ว่า เด็กตาบอดไม่กล้าจุด หรือ เขียนพยัญชนะอักษรเบรลล์เพราะกลัวเขียนผิด แต่เมื่อผ่านการจัดกิจกรรมระยะ 2 สัปดาห์แรกเด็กเริ่มมีความมั่นใจในตนเองเพราะได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่เอื้อต่อความสามารถที่มีอยู่ในตนเอง และเริ่มประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรม นำไปสู่ความมั่นใจในการเขียน และอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์ในช่วงการประเมินผลได้ นอกจากนี้ เด็กเริ่มแสดงความคิดเห็นในการเลือกกิจกรรมที่เด็กสนใจต้องการทำ พร้อมให้เหตุผลว่า ชอบและสนุกเมื่อได้ทำกิจกรรม แสดงให้เห็นว่า เด็กตาบอดเริ่มมีความเข้าใจ และ ตระหนักในความสามารถของตนเองมากขึ้น สอดคล้องกับ Armstrong (1994) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษ โดยใช้แนวคิดพหุปัญญา จะช่วยให้เด็กตระหนักในคุณค่า และ ความสามารถของตน เป็นพื้นฐานในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมปกติต่อไป

2.5 เด็กตาบอดแต่ละคนมีความสามารถอยู่ในตนต่างกัน

ขณะทดลองใช้โปรแกรมฯ พบว่า เด็กตาบอดแต่ละคนให้ความสนใจกิจกรรมการสอนแตกต่างกันไป เช่น น้องเอก ชอบกิจกรรมโน้ตดนตรีแทนตำแหน่งจุดบนพยัญชนะอักษรเบรลล์ มาก ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า ขณะจัดกิจกรรม น้องเอกจะขอเป็นผู้เล่นคีย์บอร์ด ทุกครั้ง และเมื่อมีเวลาว่าง จะเป็นผู้นำเพื่อนเคาะจังหวะร้องเพลงเสมอ ๆ ส่วนน้องครีม มีความสามารถด้านภาษา สังเกตจาก ความสามารถในการเป็นผู้นำในการท่องจุดพยัญชนะอักษรเบรลล์ และ ช่วงเวลาว่างจะชอบฟังนิทาน และสามารถนำมาเล่าสู่เพื่อนคนอื่นได้ ส่วน น้องหนู มีความสามารถด้านการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อใหญ่ และ ย่อย และ ความสามารถด้านดนตรีดีเช่นกัน เพราะชอบกิจกรรมการเดินรำแทนตำแหน่งจุดบนพยัญชนะอักษรเบรลล์ และกิจกรรมโน้ตดนตรีแทนตำแหน่งจุดบนพยัญชนะอักษรเบรลล์ แต่น้องกั้ง

เป็นเด็กที่มีความสามารถด้านดนตรี แต่มีความบกพร่องทางด้านพื้นที่ น้องก็จะสามารถฟังโน้ตดนตรีและ บอกว่าเป็นพยัญชนะอะไร แต่เมื่อทำกิจกรรมติดจุดบนตำแหน่งพยัญชนะ อักษรเบรลล์จะไม่สามารถทำได้ แสดงให้เห็นว่า เด็กแต่ละคนมีความสามารถด้านที่ตนถนัดแตกต่างกัน จึงมีรูปแบบวิธีการเรียนรู้ที่ต่างกัน แม้ว่าเด็กตาบอดด้วยอนุบาลยังไม่สามารถระบุความสามารถที่ตนเองมีอยู่ได้ แต่เด็กตาบอดสามารถระบุกิจกรรมที่ตนเองชอบได้จึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะช่วยวิเคราะห์หารูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเด็กแต่ละคน เพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการเรียนรู้ต่อไป สอดคล้องกับ Gardner (1993) ที่กล่าวว่า เด็กแต่ละคนมีความสามารถภายในตนที่แตกต่างกัน และ ความสามารถแต่ละอย่างประกอบด้วยชุดความสามารถย่อยร่วมกัน และงานวิจัยของ Madsen (1996) ที่พบความสามารถในตัวเด็กวัย 2-4 ขวบ ไม่ต่ำกว่า 3 อย่างภายในเด็กแต่ละคน

2.6 เด็กตาบอดด้วยอนุบาลสามารถคิดเชื่อมโยงประสบการณ์ที่เคยเรียนรู้มาไปสู่การเรียนรู้ใหม่ได้

ในระยะเวลาทดลองใช้โปรแกรมฯ ผู้วิจัย พบว่า เด็กตาบอดด้วยอนุบาลมีความคิดเชื่อมโยงประสบการณ์ที่เคยเรียนรู้แล้ว ไปสู่การเรียนรู้ใหม่ได้ ตัวอย่างจาก การสอนกลุ่มพยัญชนะ ล ผ บ และ ป ผู้วิจัยได้ให้เด็กตาบอดทำกิจกรรมการติดจุดบนพยัญชนะ อักษรเบรลล์จำลอง พบว่า ในขณะที่ทำกิจกรรม

น้องเอก : “ ล ลิง มันชอบปีนบันไดตรง ๆ เลยตั้งตรง เป็น 1 2 3 “

น้องครีม : “ ล ลิง เหมือนลูกบิด 3 ลูกร้อยกันเลยครู”

น้องกร : “ ไบไม้มันตกดิน เลยเป็น 1 2 3 6 ไซ้ใหม่ครู แต่ ฝั่งมันบิน
ลอยฟ้า เลยเป็น 1 2 3 4 ข้างบน ไซ้ใหม่ครู”

ผู้วิจัย : “ ถ้าอย่างนั้น ปลามีครีบบน และครีบล่าง เลยเป็น 1 2 3 4 6 “

จะเห็นได้ว่า เด็กตาบอดได้ใช้ความรู้ที่ได้เรียนผ่านมา เช่น ลักษณะบันได ตำแหน่งการตกของไบไม้ และ ลักษณะของปลามาช่วยในการเชื่อมโยงความคิดการเรียนรู้ เขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์ ล ผ บ และ ป ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Ausubel (1969) อธิบายว่า การเชื่อมโยงข้อมูลใหม่ให้สัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมของเด็กจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและถาวร

3. ข้อสังเกตอื่น ๆ

3.1 เด็กตาบอดในชั้นอื่น ให้ความสนใจขณะเด็กตาบอดวัยอนุบาลกลุ่มทดลอง กำลังจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น แอบมาฟังผู้วิจัยขณะที่สอน และเมื่อมีเวลาว่างชอบเข้ามาซักถาม และลูกคำสื่่ออุปกรณ์ที่ใช้ เช่น แผ่นผังการเดินรำ แผ่นจำลองดินตึกแก็ เป็นต้น

3.2 ครูการศึกษาพิเศษให้ความสนใจ และยอมรับการนำนวัตกรรมใหม่ไปใช้ในการจัดการสอนเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอด

ขณะทดลองใช้โปรแกรมฯ ความหลากหลาย และความน่าสนใจของกิจกรรม นอกจากจะทำให้ให้นักเรียนชั้นอื่นอยากมีส่วนร่วมในกิจกรรมการสอนเขียนอ่านพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดโดยใช้แนวคิดพหุปัญญาแล้ว ครูท่านอื่นยังให้ความสนใจ และ ต้องการทราบรายละเอียดของโปรแกรมฯ ด้วย บางท่านได้ขอยืมอุปกรณ์ไปใช้สำหรับการฝึกสัมผัส กับห้องเรียนของตนเอง และ ผู้ที่มาศึกษาดูงานการสอนเด็กตาบอด ณ โรงเรียนการศึกษาคนตาบอดนครราชสีมาที่ผู้วิจัยได้ไปทดลองใช้โปรแกรมเกิดแนวคิดในการพัฒนาการสอนในสถาบันของตน เป็นที่น่ายินดีอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนเปิดรับนวัตกรรมใหม่ที่นำมาใช้ในการปรับปรุงวิธีการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์เด็กตาบอด ให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเพื่อพัฒนาโปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดวัยอนุบาลโดยใช้แนวคิดพหุปัญญา ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อการเสนอแนะงานวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำการวิจัยไปใช้

1.1 ครู และ ผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง ที่มีความสนใจจะนำโปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดวัยอนุบาลโดยใช้แนวคิดพหุปัญญาไปใช้ ควรศึกษาทำความเข้าใจ แนวคิด หลักการ เนื้อหา แผนการจัดกิจกรรม และการประเมินผล ให้ละเอียด เพื่อความสะดวกในการใช้โปรแกรม ฯ และเกิดประสิทธิผลสำหรับเด็กมากที่สุด

1.2 ครูผู้สอนเด็กตาบอดด้วยอนุบาลที่จะนำโปรแกรมฯไปใช้ควรมีความเชื่อใน ศักยภาพของเด็ก และคำนึงถึงความสามารถที่เป็นช่องทางการเรียนรู้ที่เหลืออยู่ของเด็กตาบอด

1.3 ครูผู้สอนเด็กตาบอดด้วยอนุบาลสามารถคิดกิจกรรมใหม่ หรือ ประดิษฐ์สื่อ การสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์ที่สอดคล้องตามแนวคิดทฤษฎีปัญญามาใช้เพื่อความเหมาะสม ตามสภาพท้องถิ่น และสอดคล้องตามแนวคิดได้

1.4 โปรแกรมฯนี้ สามารถใช้ได้โรงเรียนที่มีการจัดการสอนสำหรับเด็ก ตาบอดด้วยอนุบาลทุกแห่ง เนื่องจากมีความสะดวกในการจัดหาสื่อ และสามารถประยุกต์สื่อที่ เหมาะสมตามสภาพท้องถิ่นได้ เช่น การขุดหลุมบนดินแทนแผนผังการเดินรำในกิจกรรมเดินรำ ในการดาษ ใช้ผ้าแทนกระดาษทรายในแผนผังการเดินรำ ใช้วัสดุที่มีพื้นผิวแตกต่างกันติดบน ตำแหน่งจุดบนพยัญชนะอักษรเบรลล์ทั้งหก เพื่อให้เด็กตาบอดสามารถสัมผัสพื้นผิวที่ แตกต่างกันได้ ใช้ดินน้ำมันติดเป็นจุดแทนการใช้แผ่นดินตุกแกติดจุดบนพยัญชนะอักษรเบรลล์ จำลอง หรือ ใช้อุปกรณ์เครื่องดนตรีที่สามารถเล่นที่ละตัวโน้ตทีละตัว เช่น ระนาด ซอ ลูขี้ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย

2.1 โปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์ สำหรับเด็กตาบอดด้วยอนุบาล โดยใช้แนวคิดทฤษฎีปัญญา สามารถเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กประเภท อื่น เนื่องจากแนวคิดของโปรแกรมฯ คำนึงถึงความสามารถ และ ศักยภาพที่เด็กสามารถทำได้ เพื่อเป็นช่องทางการเรียนรู้สำหรับเด็กต่อไป

2.2 ควรมีการพัฒนาโปรแกรมการสอนพยัญชนะอักษรเบรลล์ไปใช้ในการ สอน สระอักษรเบรลล์ หรือ พยัญชนะอักษรเบรลล์ 2 เซลล์ หรือ ระดับสูงต่อไป